

HELYESÍRÁSI GYAKORLATOK

I. A betűk és a hangjelölés

1. A betűrendbe sorolás

1. A VADONLESŐ Program, a támogató szakmai szervezetekkel egyeztetve, 2014-ben indította el az Év Emlőse programot, amely ráirányítja a figyelmet egy-egy aktuálisan kijelölt hazai emlősfajra, elősegítve azok megismerését és hatékonyabb védelmét.

Az eddigi győztesek táblázata alapján tedd ábécérendbe előbb a közkeletű magyar neveik alapján, majd a latin nevek alapján a győztes emlősöket! Írd be a megfelelő sorszámot a táblázatba!

			Magyar név alapján	Latin név alapján
1.	2014	Sün (<i>Erinaceus roumanicus</i>)		
2.	2015	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)		
3.	2016	Denevérek (<i>Chiroptera spp.</i>)		
4.	2017	Mogyorós pele (<i>Muscardinus avellanarius</i>)		
5.	2018	Földikutyák (<i>Spalacinae spp.</i>)		
6.	2019	Hiúz (<i>Lynx lynx</i>)		
7.	2020	Vidra (<i>Lutra lutra</i>)		
8.	2021	Hermelin (<i>Mustela erminea</i>)		

2. Fekete István regényei közül soroltunk fel néhányat. Oldd meg az ezekkel kapcsolatos feladatokat!

- a) Állítsd betűrendbe a címeket! Írd be a táblázatba a sorrendnek megfelelő betűjelet!

A Kele	E Téli berek
B Cönde	F Gyeplő nélkül
C Vuk	G Lutra
D Csí	H Tüskevár

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

- b) Az előző feladatban szereplő Kele egy gólya volt. Az alábbi szavak valamilyen módon mind a gólya szóhoz kötődnek. Állítsd betűrendbe a szavakat! Írd be a táblázatba a sorrendnek megfelelő betűjelet!

A gólya viszi a fiát	C gólyabál	E góyaláb	G gólyaorr
B gólyahír	D gólyafészek	F gólyatölcs	H gólyamese

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

c) Fekete István *Tüskevár és Téli berek* című regényeiben remek halételek is készültek. Csukát is süttötek. Állítsd betűrendbe a csukából készült ételek neveit! Írd be a táblázatba a sorrendnek megfelelő betűjelet!

A	csukafasírt	E	csukafilé vajon
B	csukából halászlé	F	csuka fehérmártásban
C	csukapaprikás	G	csukapörkölt
D	csukapörkölt túrós tésztával	H	csuka vele sült körettel

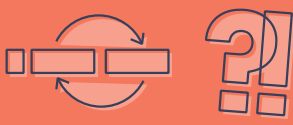
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

3. A Bükk hegység kedvelt turistacélpontjai közül található néhány az alábbi feladatban. Melyik szó kerül a betűrendben előbbre? Ha az első szó, akkor 1-est, ha a második, akkor 2-est írd az oszlopba!

Balla-barlang	Ballabérc	
Barátrét	Baráterdő	
Bélapátfalvai apátság	Bélapátfalva	
Dédesvár	Dédestapolcsány	
Dolkatető	Dorongós	
Imó-forrás	Imókő	
Kiskőhádi zomboly	Kiskőhátnyereg	
Latorvár	Látókövek	
Örkő	Örvénykő	
Varróház	Válintkereszt	

4. Hangalakjukban nagyon hasonló szavak kerültek egymás mellé. Melyik szó kerül a betűrendben előbbre? Ha az első szó, akkor 1-est, ha a második, akkor 2-est írd az oszlopba!

kerek	kerék	
hájás	hajas	
halas	hálás	
hallás	hálás	
megy	meggy	
alma	álma	
egér	Eger	
Weöres	vörös	

Feladatok páros munkához vagy kooperatív csoportmunkához

1. Ismerkedés alkalmával

RendeződjeteK keresztnev betűrendje alapján sorba!
RendeződjeteK vezetéknev betűrendje alapján sorba!
VersenyezzeteK, melyik csoport tud hamarabb sorba rendeződni!

Részletesebb bemutatkozást, beszélgetést követően történhet a sorba rendeződés betűrendben:
– a lakóhely alapján,
– kedvelt szabadidős tevékenység alapján,
– jellemző tulajdonság alapján,
– kedvenc sport/zene/film/játék/tantárgy stb. alapján,
– a foglalkozás témájához kapcsolódó érdeklődés alapján
ÍrjateK ti is néhány témaötletet!

2. GyűjtseteK példákat a betűrendbe sorolás használatára, hasznosságára! Minden példát írjateK le külön lapra, majd betűrendben helyezéteK fel a táblára!

2. A kiejtés szerinti írásmód

1. Romhányi József Szarvashiba című verséből hiányzik néhány i, í, ö, ő, u, ú és ü, ű magánhangzó.

a) Pótold a szavakban a helyes magánhangzókat!

Romhányi József: Szarvashiba

Egy karvastag
agancs szarvasnak
megtetszett egy felt n
szépség ün .
De mert széplélek volt, önemészt alkat,
úgy gondolta, egyel re hallgat,
s majd egyszer szép hosszan
elb gi szerelmét egy h si eposzban.
 gy nem a nyers er , hanem a k ltészet
lesz az, amiért az ün rá fölnézhet.
Itt k vette el a hibát.
 rt szonettet, elégiát,
s a lánykérést elődázta.
K nban égve, k nnyben ázva
nagy költ vé érett.
De csak fejd széért kapott aranyérmet.

- b) Az alábbiakban olvashatsz néhány szót, amit akár a szarvas a verseibe is beleírhatott. De öt szóba hiba csúszott. Írd le helyesen a hibásan írt szavakat, majd írd mellé egy-egy rímelő szót is! (Elég, ha csak az utolsó szótag rímel.)

gyönyörű, azúrkék, gyűrű, műszörme, kínos, szívem, keringő, gyógyír, hüsöl, hímzés, gyűjtemény

Helyesen írt szavak	Rímelő szavak

2. A szavak jelentését jelentősen megváltoztathatja a magánhangzók időtartama. Húzd alá a mondat jelentésének megfelelő szót!

Ez az épület sárga *falu/falú*.

Új *rövidárut/rövidárút* hoztak a boltba.

A tanár *megiratta/megíratta* a dolgozatot.

Kovácsék büszkék a saját *fiukra/fiúkra*.

A francia kártya egyik színe a *kör/kór*.

3. Hosszú vagy rövid?

- a) Egészítsd ki a szavakat a megfelelő u/ú vagy ü/ű magánhangzókkal!

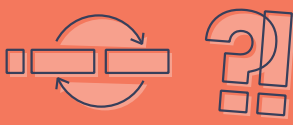
kakad em marab hatty tat dar kengur uh zeb deg
egy púp ódivat nagyszer bárgy ötszög hind hossz iszony bővíz
gyal tan ham kap zsar ken haik vak kuglibáb bizs
töpörty búzaf sepr domborm tet fés men billenty szegf

- b) Karikázd be soronként azt a szót, ami a helyesírása miatt nem illik a szócsoporthoz!

4. Illeszd be a megfelelő szót az alábbi mondatokba! Figyelj a magánhangzók időtartamának változására a toldalékok előtt!

víz, tűz, nyíl, hús, rúd, út, szín

- A es ceruzákkal is rajzoltunk.
B A honfoglaló magyarok íjjal és lal harcoltak.
C A fűtéshez még sokan használnak ifát.
D A ben oldódó vitaminok hamar kiürülnek a szervezetből.
E A boltban visszajárt egy as.
F A magasugró at manapság műanyagból készítik.
G Az iskola előtti on nagy a forgalom.

5. Oldd meg a feladatokat!

a) Karikázd be a hibásan írt szavak sorszámát!

1. zsiradék	2. bújócška	3. diszes
4. ingóság	5. csiráztat	6. nőtlen
7. élősködik	8. türtőztet	9. rúgalmas
10. biztat	11. erödítmény	12. gyanútlan
13. úszkál	14. tízedik	15. szivattyú

b) Ha a bekarikázott szavak kezdőbetűit sorban összeolvasod, kapsz egy „jutalmat”!

Megfejtés/jutalom: _____

6. Oldd meg a feladatokat!

a) Írd le a szavakat helyesen a megadott toldalékokkal!

bűn + -tet: _____ gyűl + -kezik: _____
dús + -kál: _____ hír + -det: _____
fúj + -dogál: _____ nyúl + -kál: _____
fúr + -kál: _____ nyír + -bál: _____

b) Egészítsd ki a szólások szavait a megfelelő toldalékkal!

Magas ló _____ beszél. Kemény fá _____ faragták.
Kiugratja a nyulat a bokor _____. Hamisan kold _____.
A kisujját sem mozd _____ ja. Ajtó _____ ront a házba.

c) Írd le a szavakat helyesen!

furcsa + -l/-ll ('valamilyennek látszik' képző): _____
Győr + -t/-tt (helyhatározó ragja): _____
megemel + -t/-tt (múlt idő jele): _____
kevés + -b/-bb (középfok jele): _____
kinyit + -atik/-tatik (képző): _____
csenget + -tyű/-ttyű (képző): _____
ért + -et/-tet (képző): _____

7. Oldd meg a feladatokat!

a) Döntsd el, hogy a szavakból a megadott rövid vagy hosszú mássalhangzó hiányzik! Írd be helyesen!

b/bb alá _____, legsze _____, klu _____, megdo _____, időse _____
k/kk ba _____ ancs, blo _____ ol, a _____ tív, a _____ reditáció, bro _____ oli
l/ll inte _____ igens, venti _____ átor, drágá _____, mi _____ ió, bi _____ iárdgolyó

g/gg hi ___ any, he ___ eszt, a ___ aszt, a ___ ancs, fü ___ vény
s/ss nyere ___ ég, felelő ___, fri ___, adó ___ ág, megerő ___ ít

b) Pótold a helyes rövid vagy hosszú mássalhangzót! Párosítsd össze a szavakat a jelentésükkel!

1. a ___ likáció	A 'érzéki csalódás, káprázat'
2. a ___ upunktúra	B 'virágpor'
3. di ___ erencia	C 'kiegyenlítés, kárpótlás'
4. ha ___ ucináció	D 'alkalmazás'
5. ko ___ penzáció	E 'hiány, veszteség'
6. defici ___	F 'ősi kínai gyógymód'
7. po ___ en	G 'különbség, eltérés'

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

8. Oldd meg a feladatokat!

a) **Húzd alá a mondatok jelentésének megfelelő helyes szóalakot!**

b) **Írj a mondatok alá a másik alakkal egy példamondatot!**

Az új feladat tanulásra *sarkalt/sarkallt*.

A királynővel *lépett/lépet* a sakkban.

Éppen/épen egy jó könyvet olvasok.

Dobot/dobott vett a hangszerboltban.

Öt *szál/szál* gyertya égett a tortán.

Nagy *kedvvel/kedvel* kezdtem neki a játéknak.

9. Egészítsd ki a szavakat odailő hosszú mássalhangzókkal! Írd le a szó hangrendjével ellentétes alakot is!

Magas hangrendű szavak	Mély hangrendű szavak
sze ___ ő	
	du ___ an
me ___ e	
	a ___ al
li ___ en	

Feladatok páros munkához és kooperatív csoportmunkához

1. Asszociációs feladat

Az autók rendszámablái gyakran olyan betűket tartalmaznak, amelyből szavakra asszociálunk. Alkossatok értelmes szavakat az alábbi mássalhangzók segítségével! Illesztek a mássalhangzók elé, közé vagy mögé egy-egy magánhangzót!
Versenyezzetek csoportonként, hogy ki tud több szót alkotni meghatározott időn belül!
Írjatok egymásnak is hasonló feladványt!

KRT

PTK

MRK

SSK

BRK

2. Kvízzjáték

A régies vagy ritkán használt szavak jelentése gyakran feledésbe merül. Mit jelentenek az alábbi szavak? Karikázzátok be a helyes megoldást! Az a csoport, amelyik a legtöbb helyes választ adja, lesz a győztes.

1. gypéú	A egy állat neve	B középkori országhatár	C asztalos szerszáma
2. kösöntyú	A női ékszer	B bútorok díszítése	C étel neve
3. rézsű	A töltés ferde oldala	B kerti szerszám	C konyhai eszköz
4. ocsú	A növényfajta	B kicsépelte gabona alja	C állatok búvóhelye
5. tabu	A régi eszköz	B népcsoport neve	C említésre vonatkozó tilalom
6. zebu	A egy emlősállat neve	B egy növény neve	C régi írásfajta
7. bürü	A egy növény neve	B egyszerű, kis híd	C lószerszám
8. zulu	A középkori fegyver	B halfajta	C dél-afrikai népcsoport
9. güzü	A rágcsáló állat	B egy nyelv	C fáradságos munka
10. mandzsu	A török fegyver	B madárnév	C népcsoport neve

3. Melyik állat mit csinál?

Írjatok állatneveket és mellé olyan szavakat, amelyeknek a helyesírásában a kiejtés elve érvényesül!
Pl. kígyó – kúszik, macska – szökken, medve – kullog

3. A szóelemző írásmód

1. Olvasd el Móra Ferenc Mőpöföbővő című karcolatának rövid részletét! A kiemelt szavakat írd be a táblázat megfelelő helyére!

„Odaintettem a leglobogóbb szemű kis süvölvényt, és **megkérdeztem**, hogy hívják.
– Kanizsai János – **mondta** a gyerek.
– Látod, fiam – oktattam korszerű pedagógiai tapintattal –, őseid ördögi huj, huj! **kiáltással** kergették pokolba az ellenséget. Miért nem magyarul **ordítottok** ti is, mikor csatát játszottok?
A történelmi előadás alatt a gyerek nagy érdeklődéssel szopogatta az ujját, aztán rám öltötte a nyelvét, és szaladt a többi után:
– Mőpöföbővő, mőpöföbővő!
Kezdtem sejteni, hogy ezek alighanem autót **játszanak**. Hogy biztosat tudjak, szakítottam a modern

iskolával, és az ősi metódushoz **folyamodtam**. Úgy tettem, mint Nagy Sándor a masszagétákkal. Persze nem aranyat, hanem a zsebemben fejejtődött mozi-cukorkát szórtam kis masszagétáim elé a fővényre. **Arra megálltak**, mint csirkék a kukoricára, és engedték kivallatni magukat.

– Mi az a möpöföbövö?

– Hát az ajakhangok, bácsi.

– Ajakhangok?

– Igen. M, p, f, b, v.

– Hát ezek ajakhangok?

– Igen, mert az alsó- és felsőajak **együhtműködésével** képeztetnek. Vannak ezenkívül foghangok, ínyhangok és gégehangok...

– Derék gyerek vagy, Kanizsai János – **vágtam** eléje a hangtan titkainak –, de azért szebb játékot is játszhatnátok ennél.

– De bácsi, ez nem játék – magyarázta a gyerek. – Tanítjuk a Sanyit, mert ő nem **tudja** az ajakhangokat, és a tanár úr számárfület csinált neki krétával.

Azzal rohantak tovább, és a könyvek sarkával folytatták egymás hátán a gyakorlati tanítást.”

	Kiemelt szavak
Zöngéesség szerinti részleges hasonulás	
Teljes hasonulás	
Összeolvadás	
Rövidülés	
Kiesés	

2. Oldd meg a feladatokat!

a) Egészítsd ki a szavakat a hiányzó betűkkel! A helyes betűt írd be a vonalra! (A kétjegyű betűket is egy vonalra írd!)

b) Írd a szavak mellé a vonalra, hogy milyen mássalhangzó-törvényszerűség érvényesül a szavakban!

CSA DA _____

SEGÍ ÉG _____

MIN ÁJAN _____

LÖ DÖS _____

KÜLÖ SÉG _____

JO RA _____

GYÖN ÚK _____

MULA ÁG _____

KERE ALAG _____

3. Egészítsd ki a helyes szóalakkal az ismert szólásokat vagy közmondásokat!

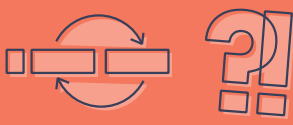
Addig _____, ameddig a takaród ér.

A zsák is megtalálja a _____.

A rest _____ fárad.

Amit Jancsi nem tanul meg, nem _____ azt János.

Ha _____ volna, bölcs _____ volna.

Amit ma _____, ne _____ holnapra.

4. Oldd meg a feladatokat!

a) Írd le a szólánc szavait helyesen!

egyébbbarátcságömbvillámmeghazudtollátszattöbszörrebbked

b) Folytasd a szóláncot legalább négy szóval, amelyben a szóelemző írásmód érvényesül!

5. Töltsd ki a totószelvényt!

a) Melyik alak a helyes? Ha az első szóalak 1, ha a második szóalak 2, ha mindkét szóalak X.

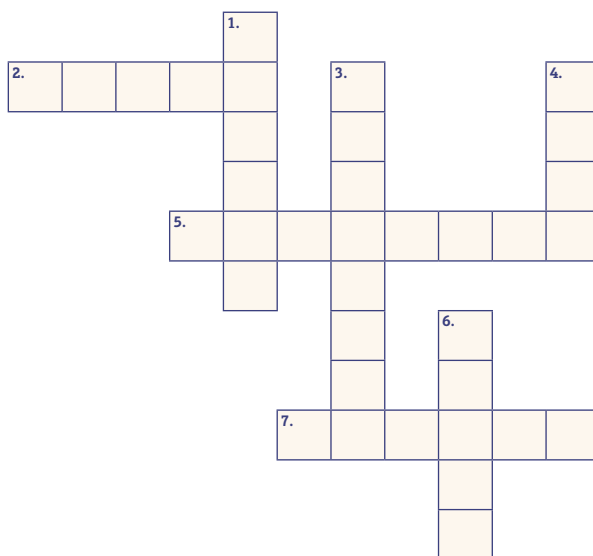
	1	2	Helyes alak
1.	döntsd el	dönsd el	
2.	válaszd	választd	
3.	álld meg	áldd meg	
4.	hagyjon	haggyon	
5.	nagyoll	nagyol	
6.	lőttök	lőtök	
7.	alkotsd	alkosd	
8.	ejtsd ki	ejsd ki	
9.	metssze	metsze	
10.	ítéjjük	ítéljük	
11.	nézze	néze	
12.	kilátszanak	kilátsszanak	
13.	kezd	kezdd	
13+1.	hidjétek	higgyétek	

b) Írj egy-egy mondatot azokkal a szavakkal, amelyiknél mindkét alak helyes!

6. Fejtsd meg a rejtvényt! Írd be a szavakat a meghatározások szerint!

- edz** – felszólító mód, jelen idő, E/3., általános (alanyi) ragozás
- hall** – felszólító mód, jelen idő, E/2., határozott (tárgyas) ragozás
- vet** – felszólító mód, jelen idő, T/2., határozott (tárgyas) ragozás
- lő** – felszólító mód, jelen idő, E/2., határozott (tárgyas) ragozás
- metsz** – felszólító mód, jelen idő, E/2., határozott (tárgyas) ragozás
- fest** – felszólító mód, jelen idő, E/3., határozott (tárgyas) ragozás
- akaszt** – felszólító mód, jelen idő, E/2., határozott (tárgyas) ragozás

7. Írd le a helyes igealakot a táblázat szempontjai alapján!

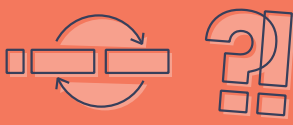
	Kijelentő mód, múlt idő, E/1., határozott (tárgyas) ragozás	Felszólító mód, jelen idő, E/2., határozatlan (alanyi) ragozás (rövid alak)	Felszólító mód, jelen idő, E/2., határozott (tárgyas) ragozás (rövid alak)	Felszólító mód, jelen idő, T/2., határozott (tárgyas) ragozás
készít				
néz				
sző				
önt				
hisz				
halaszt				

8. Melyik szó illik a mondatba? Húzd alá a helyes szót!

- Ez a munka nekem nem nagy *fáradtság/fáradtság*.
 Az anya *fedtte/fedte* meg a gyermekét, mert csúnyán beszélt.
 Egy új *tervel/tervvel* állt elő.
 Jól *érvel/érvvel* az ügy mellett.
 Az *özvegyé/özvegyé* lett az ingatlan hasznélvezete.
Eggyé/egyé egyesült a két vállalat.

9. Írd be a táblázatba helyesen a névmások megfelelő alakjait! Milyen szabályszerűséget tapasztalsz?

- e *f/ff* ajta, a *m/mm* iatt, a *f/ff* elé, e *k/kk* ora, a *b/bb* an, e *k/kk* épp,
 e *v/vv* égett, e *r/rr* e, a *b/bb* ól, e *f/ff* éle

az, ez + rag	az, ez + -fajta, -féle, -kora utótagok	a, e + névutó

Feladatok páros munkához és kooperatív csoportmunkához

1. Tanácsok képekben

Adjatok egymásnak tanácsot rajzos formában! Írjatok a rajzokról minél több felszólító mondatot!

2. Rejtvénykészítés

Készítsetek közösen rejtvénykészítő programmal a 6. feladathoz hasonló rejtvényt! Legalább 6 szóból álljon a keresztrejtvény. Küldjétek át egymásnak a rejtvényeiteket, és oldjátok meg!

3. Netikett

Írjatok felszólító mondatokat, amelyben tanácsot fogalmaztok meg a közösségi média használatához! Használjatok olyan kifejezést, amelyekben a szóelemzés elve érvényesül!

Pl. *Írj helyesen a Facebookon is!*

4. A hagyományos írásmód

1. A szövegfelhőben összekeveredtek a híres személyek régies írásmóddal írt nevei.

Illeszd össze a tizenkét vezetéknevet és keresztnévet! Írd le helyesen az összes nevet, a helytelenül írtakat javítsd ki!

